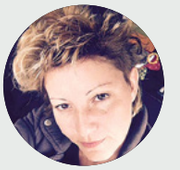

חלי לבנה

"ילד השדה" – אורן שמואל

סיפור על ילד שיש לו חלומות

כשפגשתי לראשונה את המדריך והכוריאוגרף, **אורן שמואל**, התרגשתי ממש. "אמן למילים", "קסם חלילי", "אהוב שלי", "ריח של יסמין", הריקודים הללו ועוד רבים וטובים אחרים, שכולנו רוקדים על הרחבות, בארץ וברחבי העולם, שייכים לכוריאוגרף והמדריך אורן שמואל. ריקודים יפים, המניעים אותנו קדימה עם כיוון ההתקדמות בזרימה טובה, מספקים עבורנו הנאה גדולה. ריקודים שורשיים, בעלי עומק ריגשי, אותם אנחנו רוקדים כבר עשרות שנים והם כאן להישאר לתמיד.

"שלום לך, נעים להכיר" אמר לי אורן כמעט בלחש ולחץ את ידי. הוא הביט בי לרגע קט והסיט מיד את מבטו הצידה. היה לי קל לזהות שמדובר בבחור צנוע ומנומס, עדין ובעל הליכות.

"נעים גם לי" חייכתי אליו בחזרה.

נפגשתי עם הכוריאוגרף אורן שמואל כי רציתי לכתוב עליו. אורן מסקרן אותי כיוצר כבר תקופה ארוכה. הוא היה אך נער צעיר שהיה לו את האומץ להתחיל בתהליך יצירת ריקודים משלו ולהיכנס לעולם של יוצרים גדולים בתחום ריקודי העם.

הוא היה אך נער צעיר שהיה לו את האומץ להתחיל בתהליך יצירת ריקודים משלו ולהיכנס לעולם של יוצרים גדולים בתחום ריקודי העם.

> **זו הייתה תקופה יפה בה כל עם ישראל רקד ריקודי עם, והכוראוגרפים הוותיקים היו פוריים מאוד וחיברו ריקודים שלא נס ליחם. ואכן, הדרך של אורן לא הייתה קלה.**

את אורן לא תראו מנסה להתבלט בכל מיני דרכים ברשתות החברתיות, למשל. אורן הפיץ את הריקודים שלו בעבר בדרכים הייחודיות רק לו, גם כשהסביבה לא תמיד אפשרה זאת.

אורן שמואל נולד בנהריה בשנת 1970, לשני הורים שעלו מבגדד שבעיראק ולו ארבעה אחים ואחיות.

אורן מדריך ריקודי עם, כוריאוגרף ורקדן בעל סגנון ייחודי. בתחילת דרכו בעולם הריקוד, הוא היה הרקדן הראשי בלהקת המחול "הורה נהריה" וסיים בהצלחה את לימודיו בסמינר למדריכים לריקודי עם בעיר חיפה בשנת 1992. המדריך והמורה הרוחני שלו בסמינר היה הכוריאוגרף **יונתן גבאי** ז"ל.

- ספר על הילדות שלך.

נולדתי וגדלתי בנהריה. כל זיכרונות ילדותי נעוצים ושמורים לעיר נהריה, יקירת ליבי. ברחוב הגעתון בנהריה, מתחת לעצי האקליפטוס הגדולים, היינו חורטים על גזעי העצים לבבות עם שמות של כל הבנות שאהבנו - דרך תמימה להעביר מסר לבת שאהבתי.

אני נזכר במעבר הצר בין הים לבין הבריכה העירונית. היינו חייבים לעבור דרך "פרוזדור" של ברזים שהשפריצו מים לכל הכיוונים כדי לנקות את החול שנותר על גופנו מהים. אי אפשר היה להתחמק, אז היינו פשוט רצים דרך אותו "פרוזדור" ומתפקעים מצחוק כל הדרך. אלה היו רגעים קטנים של ילדות, מלאים בתנועה, בחופש, שמחה וחיבור, ואני חושב שבמובן מסוים, הילד הזה נשאר בי עד היום כרקדן וכיוצר ריקודים, בדרך שבה אני יוצר את הריקוד ובדרך שבה אני מתחבר לקהל הרוקדים.

הילד הזה נשאר בי עד היום כרקדן וכיוצר ריקודים, בדרך שבה אני יוצר את הריקוד ובדרך שבה אני מתחבר לקהל הרוקדים.

אשדודנס 2025

כשאני חושב על הילדות שלי, אני נזכר בבית חם ושמח בנהריה, לצד מציאות של מלחמות וקטיושות. אני זוכר דברים קטנים שהשאירו אצלי חותם משמעותי - חנות התבלינים שהיה בה ריח חזק של קפה טחון, סוכריות הסוכר השקופות שאהבתי, הקונדיטוריה עם העוגה היפה שהיה עליה קישוט דמויי עלים מעליה ואת הקיוסק בפינת הרחוב. היו אלה רגעים פשוטים, אבל מלאים בטעם, ריח וזיכרון שנשארו איתי עד היום.

עם השנים, הרגשתי שאני רוצה להתפתח מבחינה מקצועית, ובבגרותי החלטתי לעבור לירושלים בעקבות הצעת עבודה שקיבלתי. העיר ירושלים אמנם שונה ורחוקה מנהריה, אבל אני יכול לומר שבחרתי בה על פני מעבר לעיר אחרת, כי ראיתי בעיני רוחי, קווים משותפים בין האנשים החמים שגדלתי לצידם בנהריה לבין האנשים המתגוררים בירושלים. הקווים המשותפים היו ברורים לי.

אני בן הזקונים להוריי היקרים: **גריטה ועזרא שמואל**. את האהבה למוזיקה ולצלילים מעניינים ומיוחדים קיבלתי בבית והייתה עליי השפעה אותנטית מהאנשים הכי קרובים אליי. כילד בבית עיראקי, שמעתי **עבד אל וואהב**, **פריד אל אטרש**, **אום כולתום**, **עמר דיהב** ועוד אמנים ברמה הזו. כל חיי אני עוקב אחר המוזיקה הזו ואוהב אותה.

תמיד הייתי קשור לאמא שלי, עד היום יש לה ולי קשר מיוחד. הייתי "ילד של אמא", אולי גם בזכות העובדה שאני בן זקונים. הייתי צמוד אליה כילד יותר מכולם.

אבי חלה ונפטר כשהיה בסך הכל בן 66. אבי ז"ל היה אדם של עבודה קשה. המילה שלו הייתה ברזל. היו לו רבדים נוספים. אבי היה טוב לב ואיש משפחה למופת. הוא היה אדם ערכי, דואג

רוקד עם זאבים

כולו בן 22, נרקם בחיידק הצמאל והרצה להצליח ובגדול. אורן שמואל מנהריה, המנוקד הבי צעיר באייק. אימה מוראות וכפים

עתונות 1993

תרבות

זכה באירוויזיון של המחול

אורן שמואל מנהריה, מרקיד ויוצר ריקודי עם, מתגאה בתישובו האחרון: מקום שני בתחרות אומנויות-הבידור שנתקיימה במסגרת פסטיבל כרמיאל

השחקנים מחלטרים והצופים סובלים

עתונות 1996

רקדן סולן בלהקת המחול הורה נהריה

ומגונן, שלימד אותנו הילדים, מהי עבודה קשה ויציבות, ואף העניק לנו חוויות של ילדות - הרבה ים, דייג וטבע. בילינו המון בחופי אכזיב, שם למדתי לשחות, לדוג, ולאהוב את החיבור הפשוט לטבע ולאנשים.

אמא ואנחנו, הילדים, היינו כל עולמו. היה לי קשר טוב עם אבא, אבל הכל היה במסגרת הגבולות שהציב לקרובים ולעצמו בחייו. אבי לא רצה שאתפתח בתחום הריקוד. הוא לא האמין בתחום הזה. הוא רצה שיהיה לי מקצוע מכובד כמו עובד בנק, שתהיה לי עבודה מסודרת וקבועה. יום אחד הוא אמר לי: "אורן, דיברתי עם מנהל הבנק, והוא אמר שהוא מסכים לקבל אותך לעבודה, אבל בתנאי שלא תהיה מרקיד יותר". מיד סירבתי להצעה הזו, על אף שדובר על תפקיד מכובד, כי לא הייתי מוכן לוותר בשום פנים ואופן על האהבה שלי - הריקוד.

ראיתי שמחפשים רקדנים ללהקה המקומית "הורה נהריה". ניגשתי להיבחן והתקבלתי כרקדן, ובהמשך, הפכתי לרקדן סולן במספר הרכבים.

בגיל 17 גיליתי ממש במקרה את עולם המחול. קראתי עיתון מקומי וראיתי שמחפשים רקדנים ללהקה המקומית "הורה נהריה". ניגשתי להיבחן והתקבלתי כרקדן, ובהמשך, הפכתי לרקדן סולן במספר הרכבים.

יום מן הימים חל שינוי פתאומי בדעתו של אבי המנוח. זה קרה אחרי שראה את העשייה שלי לאורך תקופה ארוכה, הבין שכנראה לא אוותר על תחום הריקוד ושזה באמת מה שאני הכי אוהב לעשות.

יום אחד הוא הלך בעצמו וקנה עבורי רמקולים גדולים ויקרים כדי שאוכל להרקיד כמו שצריך. לא אשכח את היום הזה לעולם. כל כך שמחתי. כך הפכתי את האהבה שלי למקור פרנסה רציני יותר. אבא קיבל את הריקוד... ואותי.

אימי לעומתו, קיבלה את הרצון שלי לרקוד כבר מתחילת דרכי. נהגנו לרקוד יחד, אני והיא, בסלון הבית. המוזיקה הייתה חלק משמעותי אצלנו בבית, בעיקר דרך אמי, שהקשיבה לצלילי עוד וקאנון מהמסורת העיראקית. הצלילים הללו, יחד עם האווירה בבית, השפיעו עליי מאוד, הרבה לפני שידעתי שזה יהפוך לחלק בלתי נפרד ביצירה שלי.

אימי הייתה שותפה מלאה שלי לתחום. היא נהגה לחפש עבורי מנגינות מעניינות כדי שאחבר להן ריקודים. יום אחד היא הגיעה הביתה משוק רמלה־לוד, שבו נהגה לערוך קניות ואמרה לי: "קח", והפקידה בידיי דיסק: "יש כאן שיר שאתה חייב לשמוע ולחבר לו ריקוד, השמיעו אותו כרגע בשוק אז קניתי לך את הדיסק" המשיכה בלהט.

כך נולד הריקוד: "אהוב שלי". שר אותו הזמר: עמר דיהב. זו הייתה הפעם הראשונה ששמעתי את השיר והתאהבתי בו מיד. בזכות אימי נולד הריקוד והוא נרקד בכל מקום בארץ ובעולם.

נהגתי להראות לאימי את התנועות שחיברתי לריקודים שלי, שואל לדעתה ומשתף אותה בתהליך והיא נהנתה מכך ושמחה להיות חלק מהעולם הזה שלי.

יש לי שלוש אחיות ואח. אני נשוי ואב לשני בנים בני 9 ו-11. אשתי ירושלמית והכרתי אותה בירושלים. שני ילדיי מחקים את תנועותיי, ואני כבר רואה שיש להם תנועות יפות. ילדיי גאים בי מאוד, במי שאני. אני מספר להם על עולם ריקודי העם והם נהנים להקשיב לסיפורים שלי. אמנם

העיסוק העיקרי שלי היום הוא התמחות במערכות מידע, המאפשר עבורי ועבור משפחתי פרנסה הגונה, אבל הלב תמיד נמצא בעולם הריקוד.

- איזה ילד היית?

מגיל קטן מאוד אהבתי לשיר. בבר המצווה שלי שרתי מול כולם. כיאה לבן זקונים, הייתי ילד קצת מפונק, ילד שמח ושובב. יש לי זיכרונות יפים עם סבא שלי זכרו לברכה. בימי שישי בערב, הוא היה חוזר מבית הכנסת ובידיו עלים ריחניים שאת הריח שלהם אני זוכר היטב. סבי היה החזן בבית הכנסת של העיראקים בשכונה שגדלתי בה בנהריה. הוא היה מקדש איתנו בכל ערב שישי בבית הוריי. לי ולסבי היה קשר מיוחד. קיבלתי ממנו את היכולת לשיר ואת האהבה לכך.

גדלתי בשכונת יוספטל בנהריה. שכונה קסומה, ילדות אהובה. היינו יורדים למטה לשחק בגוגואים. אני זוכר את שדה החרציות הגדול שאהבתי לטייל וללכת בו לאיבוד סתם כך באמצע היום. יש לי תמונות רבות החולפות בראשי מפעם לפעם. בחג הפורים אמא הייתה תופרת לכולנו את כל התחפושות. הכל היה כל כך פשוט ותמים.

- ספר על ההתחלה שלך בעולם הריקוד

אימי השפיעה עליי רבות בתחומים שונים. יש לה עין בוחנת, מקצועית. אימי מאוד אומנותית, ואת הנפש היצירתית שלה ניתן היה לראות בתחום התפירה, שהייתה תמיד מאוד מדויקת ויפה.

כתופרת מקצועית אימי ידעה לראות בגד בחלון ראווה כלשהו, לפרק אותו בדמיונה וליצור דגם כזה בעצמה בדיוק מרשים. במבט לאחור, אני חושב שחלק מהיכולת שלי לראות רעיון, לדמיין אותו וליצור ממנו משהו חדש, נולד בבית שבו גדלתי. היצירה מטיילת אצלנו בתוך המשפחה כל השנים.

> **גם החינוך שקיבלתי היה כזה - בוחן, ביקורתי, הכל כדי לעצב את האדם שהפכתי להיות, ולצד זה ספגתי מאימי את האהבה ליצירה, לדיוק ולתשומת הלב לפרטים הקטנים. אני מאוד גאה בהוריי.**

היום חשוב לי להקפיד לבקר את אימי בנהריה באופן קבוע למרות המרחק הגדול מביתי בירושלים. הקשר שלי ושל אמא תמיד היה ועודנו, קשר עמוק וטוב ואני שומר על זה.

תמיד היה קצב ושירה בבית. שמעתי המון מוזיקה בסגנונות מגוונים. למדתי ברשת עמל בנהריה, עשיתי בגרות ולאחר מכן שירתי בצבא, בחיל האוויר. לפני שהתגייסתי הייתה מודעה בעיתון שצריכים רקדנים בנהריה. מעולם לא רקדתי לפני כן. ניגשתי להיבחן והתקבלתי ללהקה. שם התקדמתי מהר, והפכתי מרקדן מתחיל ל"קצת יותר בכיר" ואף לרקדן סולן.

התגייסתי לחיל האוויר, לאגף הטכני. יום אחד כשהייתי בקורס, הסתובבתי עם חבר בתוך הבסיס, ולפתע ראיתי אנשים רוקדים יחד, מחזיקים יד ביד. לא ידעתי מה הם רוקדים, על אף שרקדתי

בלהקת מחול, ראיתי לראשונה שרוקדים ריקודי עם במעגל. התקרבתי אליהם, אזרתי אומץ ונכנסתי פנימה לרקוד איתם. מיד התאהבתי בצעדים, בשירים ובתנועות. ראיתי אותם מסתובבים סיבובים יפים. זו הייתה נקודת המפנה בחיי. מהרגע ההוא ואילך, חיי הלכו בכיוון אחד - ריקודי העם.

התלהבתי כל כך. לא יודע איך להסביר זאת במילים. זה היה כמו חלום. הקורס בבסיס חיל האוויר ארך כשלושה חודשים תמימים שבהם רקדתי כל הזמן במעגל ההוא שראיתי בבסיס. במקביל, המשכתי לרקוד בלהקת "הורה נהריה", ולאט לאט הרחבתי את התחום והתחלתי לרקוד גם בחוגים השונים באזור.

הייתה לי תשוקה גדולה לריקוד. היו לי חלומות ללמוד בקורס מסודר כדי להיות כוריאוגרף ומדריך ריקודי עם בעצמי.

הייתה לי תשוקה גדולה לריקוד. היו לי חלומות ללמוד בקורס מסודר כדי להיות כוריאוגרף ומדריך ריקודי עם בעצמי. כשרקדתי בלהקת המחול והתקדמתי שם, החליטו בלהקה שניסע להופיע בחו"ל וזה התרחש במסגרת השירות הצבאי שלי. כשניגשתי למפקד שלי כדי לבקש ממנו את אישור וימי חופש לטובת הנסיעה לחו"ל, הוא סיפר לי שגם הוא רוקד ריקודי עם. הוא שמח מאוד עבורי ונתן לי אישור לנסוע עם הלהקה. הייתי מאושר. הופענו בהולנד, בלגיה, גרמניה וצרפת.

בגרמניה, במסגרת אותה הנסיעה, בילינו בפסטיבל גדול מאוד. רקדו בו להקות שונות מכל מיני מדינות, וכך נחשפתי לתנועות יפהפיות שמעולם לא ראיתי קודם. זה העשיר אותי, למדתי המון וקיבלתי תשוקה גדולה אף יותר ליצירה ולריקודים.

לקראת שחרורי מצה"ל, נרשמתי לקורס למדריכי ריקודי עם בחיפה שנוהל על ידי יונתן גבאי ז"ל. יונתן היה אדם מיוחד, הן ברמה האישית והן ברמה המקצועית. רכשתי ממנו כלים רבים בתחום וקיבלתי ממנו כל כך הרבה. הביטחון שלי עלה והתחלתי להרקיד הרקדות בערבים שכללו שחייה לילית בבריכה. זו הייתה תקופה מדהימה. באו לרקוד אצלי מכל האזור: הנוער של נהריה, מהגליל המערבי, מגורן, גרנות, שומרה ועד חיפה. נהריה הייתה המוקד, ובעצם, כל הגליל המערבי.

בתחילת דרכי כמדריך לריקודי עם, הייתי הצעיר ביותר בארץ, בסך הכל בחור בן 22 ,ולכן הרגשתי צורך להוכיח את עצמי יותר מכולם. ככל שחלף הזמן וצברתי ניסיון, פנו אליי מקהילות שונות עם רצון להצטרף לחוגים שלי. ראשי הקהילה האתיופית פנו אליי כדי לקרב את העולים החדשים לשפה העברית ולתנועה. בתקופות של מבצעים ומלחמות הזמינו אותי להדריך בהרקדות רבות באזור הצפון.

אורן שמואל, 5.4.2019

בתחילת שנות ה-90 התחלתי להדריך ולהוביל חוגים והרקדות בצפון הארץ. המעבר מרקדן צעיר ליוצר היה טבעי עבורי. בשנת 1993 הקמתי ביישוב שלומי את להקת המחול "נוער 93", שם פעלתי ככוריאוגרף וכמנהל אמנותי. בנקודה הזו הבנתי שזה הייעוד שלי: לא רק ללמד ריקוד, אלא גם ליצור תרבות תנועה המדברת אל אנשים. רק כשהייתה לי להקה משלי, הצלחתי לקבל פרספקטיבה על כל תחום המחול. הופענו בכל האירועים של שלומי, והרקדתי בכל בתי הספר היסודיים באזור. בנוסף, היו לי שלוש הרקדות מרכזיות בצפון. הייתי כוריאוגרף, יוצר, מרקיד. ידעתי כיצד להגיע למדריכים כדי להראות להם את הריקודים שלי.

כשהייתי סולן בלהקת "הורה נהריה", היה לי צורך עז להביע את עצמי בצעדים. רציתי לספר את הסיפורים שלי על ידי תנועה. הרקדתי בחוגים שלי וזו הייתה השנה האחרונה בה רקדתי בלהקת "הורה נהריה". לאחר מכן הקמתי את הלהקה בשלומי.

בהופעות של הלהקה שלי בשלומי, העליתי רקדנים לבמה. הבחנתי בכך שיש קשר חד כיווני עם הקהל. הרקדנים רוקדים על הבמה ועושים את תפקידם, הקהל מביט ומוחא כפיים, אבל לא חוויתי את הקירבה הישירה ביניהם. לעומת זאת כמדריך בהרקדה, הצלחתי להרגיש את קהל הרוקדים קרוב אליי תמיד.

התחלתי לחבר ריקודים חדשים משלי. העדפתי את הקשר הישיר כמדריך לרוקדים שלי, אבל הייתה לי בעיה. לא הייתי מחובר להרקדות במרכז הארץ ובדרום. אני זוכר שכדי להציג ריקוד חדש שחיברתי, נאלצתי לנסוע מרחקים ארוכים להשתלמויות שהתקיימו במרכז הארץ. נסעתי בתחבורה ציבורית וזה לקח לי שעות רבות.

התחלתי להרקיד הרקדות בערבים שכללו שחייה לילית בבריכה. זו הייתה תקופה מדהימה. באו לרקוד אצלי מכל האזור: הנוער של נהריה, מהגליל המערבי, מגורן, גרנות, שומרה ועד חיפה.

לעיתים רציתי לערוך מוזיקה כלשהי עבור ריקוד שחיברתי, וחיפשתי היכן להעביר את הלילה במרכז הארץ למטרה זו. קיבלתי באהבה ביקורות אם היו כאלה. הדבר היחיד שתסכל אותי היה שאחרי שנסעתי במשך שעות, הלוך וחזור להשתלמויות ומהן הביתה, היו יכולים לומר לי שכדאי לשנות צעד מסוים בריקוד. וכך, הייתי חוזר הביתה, משנה את מה שצריך, ורק בהזדמנות הבאה, נוסע שוב למרכז עם הריקוד המתוקן. המוסדות הקשורים לריקודי עם במרכז היו מצומצמים. לכל עורך השתלמות היה את המרכז שלו.

כשחיברתי ריקוד, הפצתי אותו בצפון הארץ וכך בעיקר פרסמתי את הריקודים שלי. חשבתי לעצמי, שאם הריקוד שלי מספיק מעניין, יגלו אותו גם במקומות אחרים בארץ. אבל כדי להפיץ את הריקודים שלי, נסעתי להרקדות בכל הארץ ולימדתי אותם. פעמים רבות לפני שהגעתי להשתלמויות השונות כדי להציג את אותם הריקודים. הגעתי למסקנה שהדרך שלי להיחשף ולהצליח, זה קודם כל להפיץ אותם בעצמי.

גם את תחום היצירה שלי החלטתי להרחיב. יצרתי קשר עם מלחינים. שילמתי הרבה כסף והם חיברו עבורי מנגינות יפהפיות שהיו מיועדות עבורי. אמרתי לעצמי: זו הדרך שלי. יש לי את הממלכה של הצפון, אני לא גר במרכז. ומהצפון יבוא הכל.

- האם פעלת כיוצר גם בחו״ל?

לאורך השנים היתה לי פעילות בינלאומית ענפה. הוזמנתי להציג את הריקודים שיצרתי במדינות רבות. לימדתי את הריקודים שלי במחנות, סמינרים ופסטיבלים רבים ברחבי העולם:

- בשנת 1995 יצאתי למסע הוראה באנגליה שכלל 13 ערים, אוניברסיטאות, בתי ספר וגני ילדים.
- בשנת 1997 השתתפתי כמדריך בסמינר הבינלאומי ״מחול אירופה״ בבריטניה.
- בשנת 1998 הוזמנתי להוביל סמינר ריקודי עם במינסק, ובבוברויסק שבבלארוס במסגרת אירועי שנת ה־50 למדינת ישראל.
- לאורך השנים הוזמנתי למחנות וסמינרים נוספים בשוויץ, גרמניה, אוסטרליה, קנדה וארצות הברית.

> **במהלך שנותיי כיוצר, חיברתי מעל שמונים ריקודים. עבורי, לחבר ריקוד, זה קודם כל לגעת ברגשות שלי בלי פחד, להכיר בזהות הלאומית שלי, להתחבר לאנשים פה ולישראליות. זה חיבור למסורת וליהדות. מה שתמיד הוביל אותי זה הקשר שלי עם הקהל שרוקד. כשאני יוצר חשוב לי שהריקוד יהיה מונגש ולא יהיה מורכב לרקוד אותו. אני רואה את עצמי כיוצר של דור מעבר. את כל המסורת, היהדות וההקפדה על הצעדים, קיבלתי מדור הוותיקים של ריקודי העם, ואני בעצמי צעדתי לעבר הדור הצעיר. יש כאן מעבר בין תקופות, בין סגנונות.**

אני חושב שמה שחשוב לי מאוד בכל העולם הזה שנכנסתי אליו הוא שהבאתי משמעות ותרמתי מעצמי לדרך היפה שעשה עולם ריקודי העם מאז ועד היום. אני ממשיך לחבר גם היום ותמיד חושב קדימה על הדור הבא. אני מבטא את החשיבה הזו ביצירה שלי בפרטים הקטנים.

יש לי חזון ותקווה שהריקודים והיצירה שלי ימשיכו לחיות על רחבות הריקודים ולהיות חלק ממורשת תחום ריקודי העם, ושהדורות הבאים ימצאו ביצירה שלי את הערך והמשמעות שניסיתי להעביר לאורך כל השנים, ואף שתהיה לי הזכות להמשיך ליצור ריקודים עם משמעות ורגש גם בעתיד.

עשיתי דרך ארוכה ויפה, שהתחילה מהצפון והפריפריה (נהריה ושלומי), אל תוך עולם ריקודי העם בכל הארץ ובעולם. נדמה לי שזה אחד הסיפורים המשמעותיים בקריירה שלי: העובדה שפעלתי רחוק ממרכזי הכוח של התחום, ובכל זאת הצלחתי להפיץ ריקודים, להקים להקה, להרקיד, ללמד ולהגיע לקהלים בכל מקום.

- על מה אתה חושב כשאתה יוצר?

ראשית, חשוב לי לחבר ריקוד מתוך סיבה מסוימת. אני מקפיד שתהיה בו איזושהי תנועה מפתיעה אך בד בבד מונגשת. כל אחד רוצה שהריקוד שהוא מחבר יישאר ברחבה למשך שנים קדימה, אבל אני דואג לבדוק את זה. אחרי שאני מחבר ריקוד, אני מדבר עם קהל הרוקדים, שואל לדעתם. עבורי, הקהל הוא זה שעיצב וכיוון אותי לאורך שנות יצירתי. בנוסף, פיתחתי אינטואיציה מסוימת לשאלה: האם הקהל יבקש לרקוד את הריקוד שלי או לא. בכל ריקוד שחיברתי - קיים סיפור שסיפרתי.

- מה חשוב לך להנחיל הלאה?

הצגת ריקוד "תענוגות" באתר רוקדים

היום חשוב לי לשמור על תנועת ריקודי העם, על מה שבנינו כאן לאורך השנים, שלא ייעלם. וקיימת סכנה כזו. הדרך חשובה לי. אני חושב שצריך לתת יותר מקום ליוצרים צעירים ולא לסגור בפניהם מראש את הדלת. הרי כל כוריאוגרף חשוב התחיל את צעדיו הראשונים איפשהו. היוצרים הצעירים הם העתיד של התחום שלנו. אני לא חושב שאיכות היצירה ירדה, אבל קיימות השפעות אחרות: יש המון היצע ופחות ביקוש, ולכן קיים סינון טבעי גדול יותר. אי אפשר להכיל את הכל. לדעתי, הבעיה אינה ההצפה בכמות הריקודים, כי בסופו של דבר, מה שלא מספיק טוב לא יישאר, אבל כל כוראוגרף צריך לחתור לחבר ריקודים איכותיים, כאלה שהרגש והלב שלו בתוכם, כאלה שיש להם משמעות וסיפור מאחוריהם, והכי חשוב - שיהיו נגישים וברורים לקהל הרוקדים.

כדי להציג ריקוד חדש שחיברתי, נאלצתי לנסוע מרחקים ארוכים להשתלמויות שהתקיימו במרכז הארץ. נסעתי בתחבורה ציבורית וזה לקח לי שעות רבות.

- ספר קצת על כמה ריקודים שיצרת

לריקודים שחיברתי קיבלתי המון השראה מאימי. היא חשפה אותי לשירים ששמעה ברדיו או בכל מקום אחר. היא הייתה מקשיבה במיוחד כדי להבין מה יכול להתאים עבורי ליצירת ריקוד. אימי נמשכה מאוד למוזיקה שאיתה היא גדלה וגידלה אותנו: שירים בעלי גוון אתני שורשי, שליוו אותי ביצירתי לאורך כל השנים. למשל: "הורה נהריה" ו"אהוב שלי".

לעיתים אני בונה את צעדי הריקוד ורק אז מחפש את המוזיקה ש"תתלבש" עליהם, ולעיתים זה הפוך: אני שומע קודם שיר יפה וחושב לעצמי: אילו תנועות יכולות להיכנס לתוכו. הרבה מאותה השראה מגיע מהטבע שסבב אותי בילדותי, מהשקט והמרחבים של הצפון היפה. בעיקר מנופיו של קיבוץ כברי בו התגוררתי כעשור, והוא השפיע רבות על הרגישות התנועתית שלי.

תנועתו של יוצר צריכה לזרום. לא כדאי לעמוד במקום. לא משנה אם תלך ימינה או שמאלה. אתה לא יכול להשאיר את הרוקד - עומד במקום, הוא בעצמו רוצה לזרום עם התנועה.

את הריקוד "ילד השדה" חיברתי בשנת 1998. חיברתי אותו כשגרתי בקיבוץ כברי והייתה עליי השפעה ישירה מסביבת הגליל היפה בה חייתי באותן השנים. כשהתחלתי לבנות את

הריקוד, דמיינתי את עצמי כילד שרץ בין השדות, ובקרבתו זורם נחל קטן ומתפתל. אותה זרימה היא אותה תנועה מתפתלת שהכנסתי לריקוד, פנימה והחוצה, בדמיוני היא הייתה כמו זרימה אינסופית.

גם את הריקוד: "ריח של יסמין" (2003) חיברתי בקיבוץ כברי. אני זוכר את ריחות הדשא והעצים שאהבתי במקום, ומשם הגיעה אליי ההשראה לריקוד. כשהסתובבתי בטבע ואותם ריחות עטפו אותי כמו בושם חדש שפתחתי, כך הלב שלי נפתח וכך גם היצירה שבערה בתוכי.

המשוררת לאה גולדברג ז"ל הפליאה בחיבור מילים נפלאות והבנתי מיד שזה חייב להיות ריקוד שיש בו תנועות עדינות שיתאימו למילות השיר:

"וְרַק לַשָּׁמֶשׁ רֵיחַ שֶׁל יַסְמִין
וְרַק לָאֶבֶן קוֹל שֶׁל לֵב פּוֹעֵם
וְרַק לָעֶרֶב צֶבַע שֶׁל תַּפּוּז
וְרַק לַחוֹל שְׂפָתַיִם מְנַשְּׁקוֹת"

"אמן למילים" (1998) הוא ריקוד שחיברתי כאות הודיה לאלוהים על כל שנתן לנו בארץ הזו. מילות השיר נגעו בי כל כך: "אמן למילים ולכוונות, אמן לשירים ולחלומות". מה שהוביל אותי זה הרצון הגדול שילדינו ישובו לשלום מהמלחמות.

"בארץ הזאת" (2000): אני מאוד אוהב את השיר הזה, והתחברתי אליו בכך שלא משנה אם הסכמתי עם כל דבר שנאמר או התרחש בארץ הזו, תמיד אמשיך לחיות כאן על האדמה הזו שאני כל כך אוהב ולגדל כאן את ילדיי. כולנו הגנו עליה כחיילים ובהמשך, בנינו אותה ועדיין ממשיכים. מהמקום הזה חיברתי את הריקוד. זה בא מתוך הבטן שלי.

הריקוד "הורה נהריה" (1994) היה ריקוד המעגל הראשון שחיברתי ואת ההשראה קיבלתי מאימי. אני זוכר שהגעתי הביתה ושמעתי את המנגינה ומיד התאהבתי בה. זה המחיש עבורי את אהבתי לסגנון המוזיקה האתני. רציתי להעניק מעצמי ריקוד לעיר הולדתי נהריה, העיר שאני כה אוהב. העיר בה גדלתי כילד.

הריקוד "הנה שנה עוברת" (2002) נולד מתוך מחשבותיי על הזמן החולף, על גלגל השנה שלא מפסיק להסתובב. קולם הערב של הצמדים: "הדודאים" ו"הפרברים" יחד העביר בי תחושת צימאון עזה לחבר את הריקוד העדין והמיוחד הזה. חלק מהתנועות מזכירות לי פרידה ואחרות מזכירות לי דווקא קבלת פנים להתחלה חדשה, לשנה חדשה.

בתקופה בה חיברתי את הריקוד: "ירושלים של זהב" (2000) גרתי בצפון, אבל היה בי איזשהו געגוע מתמשך וכמיהה לעיר ירושלים. הגעגועים הללו באים לידי ביטוי בתנועות שחיברתי לריקוד. באוזניי שמעתי תפילה חרישית והיה בי רצון לראות את יופייה של העיר. ואכן, כעבור שנים מספר, עברתי להתגורר בירושלים. המעבר לעיר הקודש היה עבורי הגשמת חלום. עברתי לעיר והקמתי בה משפחה ואנחנו חיים בה עד היום.

אורן שמואל עם שלמה ממן ומושיקו הלוי

במהלך ארבעה עשורים של יצירה חיברתי מעל שמונים ריקודי עם ישראליים, שכמה מהם הפכו לחלק בלתי נפרד מהרפרטואר בהרקדות בארץ ובעולם. תחילת שנות ה 2000 הייתה נקודת פריצה משמעותית עבורי. הריקוד "תפילת אדם" זכה במקום הראשון בתחרות המחול העממי בכרמיאל באותה השנה.

ריקודים כמו "אמן למילים" ו"קסם חלילי" נרקדים עד היום בארץ ובעולם. "קסם חלילי" זכה במקום הראשון בתחרות בהרקדה של גדי ביטון באוניברסיטת תל אביב בשנת 2003, וכן כחביב

הקהל בפסטיבל כרמיאל בשנת 2003. בפעם הראשונה ששמעתי את מנגינת הריקוד: "קסם חלילי", נזכרתי באלמנטים מתוך ריקודים של להקות עמים באירופה (הונגריה, אירלנד), שבהן צפיתי באחת מהנסיעות שלי לפסטיבל בגרמניה יחד עם הלהקה בה רקדתי.

ריקודים נוספים שלי שהגיעו להרקדות רבות במקומות השונים בארץ ובעולם: "הנה שנה עוברת", "תענוגות", "אהוב שלי", "ילד השדה", "שושנת פלאים", "ריח של יסמין", "ירושלים של זהב", "בארץ הזאת", "הורה נהריה", "דאם דאם", "רוני לי", "פרחתיני", אמא אדמה", "שמחת יומי", "בואי", "ג'ואנה", "אלוהים נתן לך במתנה", "בארץ אהבתי השקד פורח", "ברכנו", "מיס מיוזיק", "אלוהים שלי", "אותך", "עליך ועליי" ועוד.

לאורך השנים יצרתי יותר ריקודי מעגל מאשר ריקודי זוגות. זו הייתה בחירה מודעת המבטאת תפיסה חברתית שלי, הטוענת שריקוד צריך לאפשר השתתפות רחבה של רוקדים, גם למי שאין בן זוג לריקודים.

חלק מריקודי הזוגות שלי כמו: "בואי", "עליך ועליי" ו"אותך" חיברתי ללא בת זוג. בזמן היצירה חשבתי עליהם כמו על ריקוד מעגל, ורק אחר כך צירפתי מישהי כדי לבדוק כיצד הם ירקדו כשבת הזוג תעשה את התנועות בצורה סימטרית.

הדרך לא הייתה קלה עבורי. אני בחור מעט ביישן ולא ניגש בקלות, ובעבר, לא היה פשוט עבורי לבדוק מול מרקידים אחרים ברחבי הארץ, אם הם מעוניינים ללמד את הריקודים שלי.

- ספר על הדרך שלך

הדרך לא הייתה קלה עבורי. אני בחור מעט ביישן ולא ניגש בקלות, ובעבר, לא היה פשוט עבורי לבדוק מול מרקידים אחרים ברחבי הארץ, אם הם מעוניינים ללמד את הריקודים שלי. מהר מאוד הבנתי שרק דרך קהל הרוקדים אוכל להפיץ את הריקודים שאני יוצר. המסקנה שהגעתי אליה היא שהדרך הארוכה שעשיתי, כשבכל זאת נסעתי בין החוגים הרבים ולימדתי, השתלמה עבורי. את הריקודים שלי רוקדים עד היום, עשרות שנים אחרי שחיברתי אותם.

כמדריך צעיר נאלצתי לעבור מהמורות שונות. בתחילת הדרך אתה חייב לפתח "שרירים". בתחילת דרכי הרקדתי בחוף הים בנהריה. אבי ואחי הגיעו לעזור לי. בשעת ההרקדה הראשונה, הגיח לפתע מרקיד אחר, הביא את הרמקולים שלו, הניח אותם מול הרמקולים שלי, והתחיל להרקיד באותה הנקודה בדיוק בה אני כבר הרקדתי. אבי נאלץ לגשת אל אותו מרקיד ולבקש ממנו להפסיק לעשות את זה ולאפשר לי להמשיך בהרקדה שלי, שאושרה מראש כדין. עם הזמן, הגדלתי את ההרקדה הזו והיא הייתה מדהימה ושמחה. אני מצטער שאין בידיי חומרי צילום מאותם ימים יפים של כל העשייה שלי. לא היו פלאפונים כדי לתעד את זה בקלות כפי שיש היום.

אני מאמין שצריך לצמוח מלמטה. אני חושב שהצעדים הראשונים צריכים להיות דרך הקהל הרוקד. לאורך השנים הפעלתי הרקדות רבות בגליל המערבי והעליון, בערים, בקיבוצים ובחופיה של נהריה. הקמתי אירועים שסחפו אל הצפון רוקדים מכל הארץ. פעלתי במסגרות חינוכיות, כולל פרויקטים שעשיתי עם בני נוער וקהילות עולים מאתיופיה. בנוסף, הוזמנתי ללמד בסדנאות ולהוביל סמינרים בינלאומיים במדינות רבות ובפסטיבלי מחול שונים.

- מה אתה חושב על העתיד בתחום?

יש לי היום מטרה, והיא לתעד את הדרך שעשיתי ושעוד אעשה. הן ביצירת ריקודים חדשים על פי הדרך שהלכתי בה עד היום והן לנסות להנחיל לדור הבא את הערכים הללו שתחום ריקודי העם אוחז בהם: את האהבה למולדת ואת אומנות היצירה דרך עבודה קשה בלי קיצורי דרך.

בעיניי, יוצר צעיר כפי שאני הייתי בתחילת דרכי, יכול לפרוץ חסמים גיאוגרפים וחברתיים ולהשפיע על התחום באמצעות נחישות, חיבור לקהל וחשיבה יצירתית.

הכרה מקצועית היא דבר חשוב, אך היא תגיע רק אחרי שהקהל כבר אימץ את הריקודים של היוצר ואת הדרך שלו. ריקודים שלי כמו "אמן למילים" ו"קסם חלילי", פרצו קודם כל דרך הרוקדים ורק אחר כך קיבלו חותמת רשמית בתחרויות ובמסגרות מקצועיות.

לאורך השנים היו לי תקופות שבהן קצב היצירה שלי השתנה, הפך איטי יותר. התחתנתי. הקמתי משפחה ויש לי ילדים, שיניתי מקום מגורים ועבודה. אני שלם עם כל מה שבניתי בחיי. עברתי שינויים גדולים, סביבתיים ואישיים. אבל היצירה תמיד איתי בלב. האהבה ליצור דבר חדש והחיבור לקהל תמיד היו ויהיו שם. היה לי את הזמן להתבשל ולהתפתח פנימה בנפש שלי. התבוננתי הרבה יותר, גם לתוכי וגם על התחום שאני כה אוהב ועל התמורות שהוא עבר בכל הזמן הזה. אני מרגיש שאני כל הזמן מדייק את דרכי כיוצר.

מי שיאמין בעצמו - יצליח. ישנם רגעים יפים שאני נוצר, שהציפו אותי אושר גדול במהלך שנותיי בתחום.

> **כיום אני ממשיך ליצור, אבל באופן מעט שונה. היום זה קורה מתוך ניסיון מצטבר והבנה עמוקה יותר של הדרך שלי, עם רצון אמיתי להביא איכות ומשמעות, הן בריקודים עצמם והן בדרך שאני מגיע אליהם.**

רשימת הריקודים של אורן שמואל כפי שמופיעה באתר העמותה